

lepodisečih, raznobojnih cvetov, katere so ti blažile um in srcé.

Tudi na Hrvatsko je zadnji čas že dospél škodljivi naturalizem, in tudi sam »Vienac« ni ostal brez njegovega vpliva. Med cveticami, katere so bile povite v venček, kril se je pisani gad, kateri bi nepozornega in nevesčega čitatelja lahko ranil v srcé. V »Viencu« je izhajala lani povest dr. A. Kovačiča: »U registraturi«, katera je sè svojim blatom zablatala tudi ostale spise. Urednik je bil sicer od raznih strani opozorjen, naj se škodljiva pripovedka več ne tiska, in vendar so bili vsi opomini nekako »bob v steno«. Ta nesrečna trdovratnost je prouzročila, da je »Vienac« izgubil mnogo prijateljev in podpornikov, katerih ni bil nikdar bogat. Naposled je vendar urednik popustil in na koncu leta obljubil, da ne bode v prihodnje priobčeval stvari, katere ne samó čitateljev ne blažé, nego jim vlivajo v srcé moralnega strupa. In res, nove številke, katere so do sedaj izišle, imajo obilo poštenih zabavnih in poučnih spisov.

Hrvatje imajo še jeden list, kateri stopa letos v drugi tečaj, a to je veliki ilustrirani »Dom i Sviet«. Ta se je ugleдал v razne nemške ilustrirane liste, kateri so žalibog še vedno tako razširjeni i med nami i med Hrvati. V vsaki številki dobiš par francoskih ali nemških romanov in pripovedek, potem kako zanimivo novost (opise raznih svetovnih izumov), nekoliko kratkočasnic, opis raznih slik, katere se v listu nahajajo (največ portretov, slik raznih slovesnostij, mašin itd.), nekoliko zabavnih nalog, a povrh vsega še nekoliko modnih slik. To so vam taki zabavni listi, med katerimi je izvestno tudi hrvatski »Dom i Sviet«, kateri ni nič drugega, nego prosta kupčijska spekulacija. Seveda nimajo pesmi in pravo leposlovje mesta v takem listu. In vendar čudo! Ta »Dom i Sviet« ima dokaj naročnikov, več kakor stari »Vienac«, kateri goji že toliko let hrvatsko lepo knjigo. Oj, kako pogrešamo še vedno prave naobraženosti! —

Ob novem letu je počel izhajati v Zagrebu pod uredništvom Lj. Tomšiča nov list za mladino, »Bršljan«, kateri je pa že pred nekaterimi leti izhajal. Hrvatska mladina nima toliko izbirati, kaj naj čita, kakor naša. Nežna mladina naj bi imela tak in pa tako urejevan list, kakor je naš »Vrtec«, a mladini srednjih in pa višjih dekliskih šol naj bi dajal primeren list zdrave hrane. Saj vendar ne bodeš dajal kakemu drugošolcu ali pa štirinajstletni deklici »Viencu« v roke. Vsakemu svoje! Zdi se nam pa vendar, da niso Hrvatje pri svoji mladini dosti pazljivi, kar ni izvestno brez slabih nasledkov. Mladina hrvatska ima premalo primerne berila, pa je-li potem čudno, da poseza tudi po onem, za kar še ni zrela. »Smilje«, katero izdaje pedagoški zbor, je premajhno, da ustreže vsem željam mladine. Za mladino je skrbel nekada »Sbor duhovne mladeži zagrebske«, ali sedaj, kakor da je tudi ta na svoje ljubljence pozabil, ker jih ni že dolgo z nobeno knjizico razveselil. Zatorej tem bolj veselo pozdravljamo novi list »Bršljan«, kateri je namenjen mladini, a da bode dokaj izvrsten, pričajo nam do sedaj izišli številki in pa Tomšičevo ime. Stane 2 gld. na leto.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Sp. Janko Barlč.)

Kako je pri bližnjih bratih Srbih? Tudi oni imajo več leposlovnih listov, med katerimi je najznamenitejši in najstarejši »Javor«, kateri stopa letos pod uredništvom dr. Ilije Ognjanovića in Jovana Grlića v 16. tečaj. Tednik »Javor« izhaja v Novem Sadu (Neusatz), a lastnik njegov je slavni pesnik Zmaj Jovan Jovanović. — Lani je izhajal še drug leposlovni list »Stražilovo« v Pančevu, ali letos je zaradi pomanjkanja naročnikov prenehal izhajati, in njegovi sotrudniki združili so se z Javorjevimi. »Javor« je dosti izvrsten list, posebno ima obilno lepih pesmic; upajmo, da bode sedaj, ko se je združil s »Stražilovom«, še mnogo bolji. — V Sarajevu izhaja že 4. leto »Bosanska Vila«, katera ima sicer tudi lepih spisov (posebno pa priobčuje dragoceno narodno blago), vendar je tako toplo ne priporočamo, kakor jo je priporočil neki slovenski list ob koncu lanskega leta, ker se nam zdi, da je ona nova zagozda, katera naj bi še bolj razdelila Hrvate od Srbov. Kdaj bode vendar prenehala ta nesrečna slovanska nesloga! . . .

Vendar imamo tudi med brati Srbi list, kateri pri vsaki priliki povdarja, da so si Srbi in Hrvati bratje, a to je »Kolo«, list zabavi in književnosti, kateri je počel ob novem letu v Belem gradu izdajati Dan. A. Zivaljevič. »Kolu« je prva naloga, da poroča o vseh književnih pojavih na slovanskem polju; a ker bi se tak list težko vzdržal, ima tudi zabava v listu velik prostorček. List izhaja trikrat na mesec, a do sedaj izšli sta dve številki, kateri odgovarjati povsem svojemu namenu. Daj Bog, da bi »Kolo« združevalo nerazdružljivo vezjo vse Slovane v bratsko kolo, a potem ni se nam ničesar bati, ker

— »Gdje se bratska srca slože
I olovo plivat može.« —

JZ DRUGIH SLOVSTEV.

(Poroča dr. Fr. L.)

„**Illustrierte Bibliothek der Länder- und Völkerkunde: I. Die Balkanhalbinsel** (mit Ausschluss von Griechenland). Physikalische und ethnographische Schilderungen und Städtebilder von A. E. Lux, k. k. Artillerie-Hauptmann, Besitzer der goldenen Medaille »Viribus unitis« etc. 1887. Verlag: Herder, Freiburg in Br. — Vel. 8°. Str. 276. Cena 3 gld. 72 kr. — Ker izide tudi izven slovanskih dežel mnogo slovstvenih izdelkov, ki utegnejo zanimati naše čitatelje, in da poizvedó, kaj storé neslovanski narodi v lepi in znanstveni književnosti, naznanjali bomo tu in tam tudi kako neslovansko knjigo, zlasti pa tičočo se Slovanstva. Tako je zgoraj navedena B. Herderjeva založna tiskarna, delujoča v katoliškem duhu in v prospel pravega katoliškega napredka, prav vredna našega zanimanja. Ker so učenjaki v sedanjem veku zlorabili naravoslovje, narodopisje in druge vede v kvar katoliški veri, ker je posebej v nemškem slovstvu brez števila takih knjig, pred katerimi morajo biti tudi naši mladi čitatelji oprezni (n. pr.

knjige iz Spamerjeve založbe v Lipskem), začel je Herder, navdušen za katoliško stvar, izdajati znanstvene knjige iz vseh strók, pridobil si za taka dela izvrstnih močij, in v vrsti teh del je tudi cela zbirka: »*Illustrierte Bibliothek der Länder- und Völkerkunde*«. Zemlje- in narodopisje cvete dandanes kaj krasno, in omikano občinstvo se zanje zelo zanima. Gotovo niso nikoli ljudje potovali toliko, kakor v sedanjem času. Zato je tudi ta zbirka kaj dobro došla. »*Die Balkanhalbinsel*« obravnava dežele balkanske, izvzemši grško kraljestvo, in sicer najprej v fizikalnem oziru (velikost, vode, gore, ozračje), potem v narodopisnem (narodi, vere, kupčija, obrtnija), v tretjem delu pa popisuje mesta v podobi potovanja ob Donavi v Carigrad in nazaj v Srbijo in Rumunijo. Dodan je precéj natančen pregled zgodovine Osmarcev, Bosnije in Srbije. Tvarina knjigi je taka, da mora zanimati nas Slovence, posebej še, ker ima lično podobo princa Battenberškega, nekdanjega bolgarskega kneza, 90 ilustracij, panoramo carigradskega mesta in pa zemljevid balkanskega poluotoka. Podatki so natančni, pisatelj je Slovonom prijazen, v Srbiji hvali Avstriji prijazno politiko. Slike so čiste in velike, po natančnosti in ličnosti so knjigi krasota. Le nekaterih razmer ni pisatelj dovolj umel, ker je Nemeč.

2. Das Mittelmeer. Von A. v. Schweiger-Lerchenfeld. 1888. V isti založbi. Vel. 8°. Str. 316. Cena 3 gold. 72 kr. — Ta knjiga ne obrav-

nava sicer v prvi vrsti slovanskih dežel in narodov, dasi govori tudi o njih, kakor o drugih narodih ob srednjem morju, vendar pa mora vsakega zanimati, ki se briga za zgodovino, narodo- in zemljepisje. Naslikavši »fizikalne razmere« srednjega morja in obdajajočih je dežel, popisuje nam zgodovinsko »gibanje narodov« v raznih časih do sedanjosti. In tu se nam kaže srednje morje kot pozorišče največjega in najvažnejšega gibanja — rečemo lahko — v vseh časih. Zlasti narodno prosveto je pospeševalo vsegar najbolj to morje. — Največjo pozornost skazuje pisatelj seveda sedanjosti, zato popisuje obširno »sedanje narode« in za temi nam slika v mičnih opisih obali evropske, azijske in afričanske. Nazadnje obravnava »kupčijo in promet« na srednjem morju. Knjiga ima 55 ilustracij, ki so res izborne, in zemljevid, ki nam predočuje prometna ali kupčijska pota po tem morju; ob robu nam zemljevid predočuje največja pristanišča. Pisatelj te knjige je po drugih svojih delih dobro znan. Česar ni mogoče odobravati v nekaterih njegovih knjigah, n. pr. »*Adria*«, da je precej mrzel do katoliških naprav, cerkvā itd., tega ne nahajamo tukaj kar nič in tudi za to nam knjiga ugaja. — Kdor želi poučiti se o teh deželah in narodih, radi mu priporočamo imenovani knjigi, zlasti pa dijaškim knjižnicam, ki kupujejo tudi nemške knjige. Te naj bi segale po enakih dobrih in mičnih spisih.

Ob drugi priliki še kaj drugega iz iste zbirke.

Raznoterosti.

Narodno blago.

Nekoliko belokranjskih vraž in praznih ver.

Na sveti večer pogrinjajo v Adlešiški fari mizo z belim robom (prtom). Nanj pa devajo ali na dva ali na vse štiri vogale po hlebec božičnika. Pod rob so devali še pred malo leti slame, a dandanes ne več, pač pa devajo podenj po nekaj zrn različnih semen, kakor pšenice, turšice, prosa, fižola i. dr. Ta semena imajo po tem zdravilno moč. Ako imaš n. pr. jarholec*), vzemi od njih po troje, deni ja na žerjavico in s tem se podkadi. Pri tej priči bodeš zdrav.

Ako daš tega žita kokošim, raje valijo.

Ako hočeš izvedeti, v kateri fari bo prihodnje leto pobila toča, deni zvečer, ko donesó luč v hišo, pod ta rob tri kupčke soli in si zapomni za vsak kupček ime ene sosednjih farā. In ko prideš od polnočke (polnočnice) domov, poglej pod rob. Ako se je kateri kupček raztopil, je to znamenje, da bo v isti fari toča pobila.

Deni pod rob, predno greš k polnočki, nož, in ko prideš od sv. maše, vzemi ga izpod roba in ga hrani. Če imaš bezgavke, križaj se ž njim

pod vratom, ozdravel bodeš. Ako pa denes oslò, križaj se ž njo, kadar te oči bolijo, ali imaš ječmen na očesu. Mahom ti bode pomagalo.

Deni na rob denarja, vse leto ga boš imel potem dosti.

Ako med polnočko na altarcu luč ugasne, umrl bo kmalu duhovnik, ki mašuje.

Ako na sveti večer med polnočko okoli hiše kaj tolče ali ropota, kmalu bode kdo umrl v hiši.

Na sveti večer vé vsako živinče, bo li isto leto ubito, ali ne.

Ako obide človek, ki pride od polnočke prvi domov, trikrat hišo in pogleda potem čez levo ramo skozi okno v hišo, vidi vse, kar se bo godilo prihodnje leto v njej. Ako bode kdo umrl, vidi mrtvaško rakev.

Ako se človek, ki pride na sveti dan prvi v hišo kot gost, brzo vsede na stol, bode dobra letina za kokoši.

Če je prvo novorojeno dete v fari žensko¹⁾, umrl bo župnik še isto leto.

Ako na sv. Vincencija dan solnce sije, slabodno se v vsaki mlaki žito (proso) seje.

Ako na Svečnico hurja vleče, dobro bode leto, ako jug, slabo.

*) Šen, Rothlauf.

¹⁾ Ženskega spola.